

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОЇ ТА ГОСПОДАРСЬКОЇ ЮСТИЦІЇ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА
КАФЕДРА ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ПАТЕНТНОЇ ЮСТИЦІЇ

ШЕРЕШЕВСЬКІ ЦИВІЛІСТИЧНІ ЧИТАННЯ: ЗАХИСТ ПРАВ ПРИВАТНОЇ ОСОБИ В УМОВАХ ВІЙНИ

*МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції*

*Одеса,
3 грудня 2025 року*

Одеса
Фенікс
2025

За загальною редакцією
доктора юридичних наук, професора *Є. Харитонова*

Упорядники-укладачі:

Давидова Ірина Віталівна – д.ю.н., проф. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», проф.;
Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Павлова Вікторія Георгіївна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Лешикова Єлизавета Сергіївна – лаборант кафедри цивільного права НУ «ОЮА».

Організаційний комітет Всеукраїнської наукової конференції:

Харитонов Євген Олегович – д.ю.н., завідувач кафедри цивільного права НУ «ОЮА», член-кореспондент НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України, проф.;
Давидова Ірина Віталівна – д.ю.н., проф. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», проф.;
Зубар Володимир Михайлович – к.ю.н., проф. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Кривенко Юлія Василівна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Павлова Вікторія Георгіївна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Матійко Микола Володимирович – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Лешикова Єлизавета Сергіївна – лаборант кафедри цивільного права НУ «ОЮА».

Матеріали видано в авторській редакції.

Повну відповідальність за достовірність і якість поданого матеріалу несуть учасники Всеукраїнської наукової конференції та їхні наукові керівники, які рекомендували ці матеріали до друку.

III 49 **Шерешевські цивілістичні читання: захист прав приватної особи в умовах війни** : матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 3 груд. 2025 р.) [Електронне видання] / за заг. ред. Є. Харитонова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2025. – 250 с. – Режим доступу: ...
ISBN 978-617-8763-00-8

Збірник містить результати наукових досліджень, присвячених питанням захисту прав приватної особи. У виданні представлено актуальні теоретичні та прикладні напрацювання, що висвітлюють питання окремих аспектів захисту прав приватної особи, удосконалення механізму правового регулювання, створення нових правових інститутів, доповнення чинних нормативно-правових актів, що своєю чергою додатково актуалізує оновлення цивільного законодавства на підґрунті загального концепту приватного права.

Збірник адресовано студентам, викладачам, науковцям і всім, хто цікавиться теорією, практикою, історією та перспективами розвитку правової науки.

УДК 347.1/7

Менджул Марія Василівна ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВА НА ПРАЦЮ ТА ЄВРОПЕЙСЬКІ ТРАНСКОРДОННІ РИНКИ ПРАЦІ	161
Мошинська Яна Степанівна ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПОЗБАВЛЕННЯ БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	165
Nekit K. EXTENTION OF CONSTITUTIONAL PRINCIPLES AND FUNCTIONSTO DIGITAL ASSETS.....	169
Orzikh Yurii Hennadiiovych SUCCESSION UNDER SWEDISH LAW AND ITS RELATIONSHIP WITH SUCCESSION UNDER UKRAINIAN LAW: CONFLICTS OF LAWS IN CROSS-BORDER SUCCESSION.....	172
Оскілко Олексій Олегович ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ.....	176
Павлова Вікторія Георгіївна ПОДВІЙНА ПРИРОДА ВЕНДИНГОВИХ ПРАВОВІДНОСИН	181
Петров Володимир Володимирович ЩОДО РОЛІ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМЦІВ У РЕАЛІЗАЦІЇ СТИМУЛЮЮЧОЇ ФУНКЦІЇ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА	184
Резніченко Семен Васильович, Поліщук Вероніка Романівна ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА ДІТЕЙ	188
Ромась Денис Сергійович ЦИФРОВІ ФОРМИ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У ПРИВАТНОМУ ПРАВІ: ЕЛЕКТРОННІ ДОГОВОРИ, СМАРТ-КОНТРАКТИ ТА ГІГ-КОНТРАКТИ.....	191
Ромась Марія Іванівна ПРОБЛЕМАТИКА БАГАТОРІВНЕВОСТІ ІНТЕРЕСУ ПУБЛІЧНО- ПРАВОВИХ УТВОРЕНЬ У ПРИВАТНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ.....	195
Сафончик Оксана Іванівна АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ В УМОВАХ ВІЙНИ ...	198
Скрагленко Марія Ростиславівна ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ФІЗИЧНИМ ОСОБАМ ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ: ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ТА ПРАКТИЧНІ ВИКЛИКИ. ПРОБЛЕМАТИКА В ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ І ПРОПОЗИЦІЇ.....	201
Спасова Катерина Іванівна РОЗІРВАННЯ ДОГОВОРУ ДАРУВАННЯ ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ ПРАВ ПРИВАТНОЇ ОСОБИ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	209

4. Батлук М. В., Козлова П. Г. До питання про інститут особистих немайнових прав дітей. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. №4. С. 98-100.

5. Комісаренко В. Д. Поняття особистих немайнових прав батьків та дітей у законодавстві та правовій доктрині України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2020. №42. С.13-17.

6. Юркевич Ю. М., Дутко А. О. та ін. Особисті немайнові права особи : навч. Посібник. За ред. А. О. Дутко. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 444 с.

*Ромась Денис Сергійович,
доктор філософії з права, доцент кафедри
приватного права
Хмельницького університету управління та
права імені Леоніда Юзькова*

ЦИФРОВІ ФОРМИ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У ПРИВАТНОМУ ПРАВІ: ЕЛЕКТРОННІ ДОГОВОРИ, СМАРТ-КОНТРАКТИ ТА ГІГ-КОНТРАКТИ

В умовах сучасного розвитку суспільства, особливу роль посідає застосування цифрових механізмів розрахунку в договірних зобов'язаннях. Зокрема це прослідковується в нових елементах, таких як електронні правочини, електронні договори, смарт-контракти, гіг-контракти. Цивільним кодексом України визначено правочин як дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків (ст. 202) [1]. Законодавець прямо визначає, що правочин може вчинятись усно або в письмовій (електронній) формі [1]. Так, Закон України «Про електронну комерцію» визначає електронний правочин як дію особи, спрямовану на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків, здійснену з використанням інформаційно-комунікаційних систем (ст. 3) [2], а за Законом України «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах» інформаційно-комунікаційна система являє собою сукупність інформаційних та електронних комунікаційних систем, які у процесі обробки інформації діють як єдине ціле [3]. Отже, електронний правочин вчиняється у цифровому середовищі шляхом передання та фіксації волевиявлення особи за

допомогою інформаційно-комунікаційних систем, тобто технічних та програмних засобів, що забезпечують створення, обробку, передавання, зберігання і обмін інформацією як єдиного цілого. Наприклад, електронні правочини зручні як для продавця (більш ефективне використання ресурсів, оскільки не потрібним є фактичне розміщення в конкретній місцевості; наявність більших ринків збуту, оскільки можливим є використання поштового та інших способів збуту продукції; конкуренцію між виробниками, так як електронна комерція дозволяє швидко реагувати на запити продавця), так і для покупця (економія часу, адже можливість замовлення товарів через інформаційні та телекомунікаційні мережі можливе в будь-який час доби; використання зручних способів оплати) [4, с. 86]. Електронні правочини безперечно становлять інститут із значним потенціалом, який потребує постійного оновлення та розвитку. Забезпечення такого розвитку має здійснюватися не лише державою, але й усіма учасниками цивільного обороту, адже удосконалення законодавства неможливе без виявлення та аналізу проблем, з якими стикаються громадяни та бізнес у процесі реалізації електронних правочинів на практиці [5, с. 130].

У такому контексті електронні правочини трансформуються в подальшому в електронні договори, смарт-контракти та гіг-контракти. За своєю правовою суттю смарт-контракт є цифровою формою цивільно-правового договору, умови якого виражені у вигляді програмного коду. Як і цивільно-правовий договір, смарт-контракт має такі елементи, як сторони договору, предмет договору та істотні умови договору [6, с. 15]. Водночас на рівні закону варто передбачити можливість укладення у формі смарт-контрактів тих договорів, що потребують нотаріального посвідчення, але лише за умови дотримання певних вимог: платформа, на якій створюється смарт-контракт, повинна бути інтегрована з реєстрами, необхідними для перевірки законності правочину; належна дієздатність сторони має підтверджуватися через доступ до її облікового запису; а для встановлення вільного волевиявлення сторін та усвідомлення ними змісту й наслідків договору повинні застосовуватися технології штучного інтелекту, зокрема відеочат-боти [7, с. 152]. Слід погодитись з думкою, що смарт-контракт можна розглядати як форму цивільно-правового договору, закріплену у вигляді програмного коду, який автоматично реалізується в розподіленій мережі. Його

ключові переваги полягають у можливості значно прискорити вчинення правочинів, скоротити витрати та забезпечити сторонам обов'язкове виконання договірних умов незалежно від їх волевиявлення чи впливу третіх осіб [6, с. 19]. Смарт-контракт – це договір, реалізований у вигляді комп'ютерної програми, що включає всі його умови й автоматично виконується, а результати такого виконання фіксуються в електронному реєстрі [8, с. 42]. Отже, смарт-контракт виконується автоматично, без додаткових дій сторін, а результат завжди детермінований кодом.

Електронний договір це звичайний цивільно-правовий договір, укладений у електронній формі (ст.ст. 205, 207 ЦК України; Закон України «Про електронну комерцію») [1, 2]. Смарт-контракт це у свою чергу це комп'ютерний код, розміщений у блокчейні, який автоматично виконує визначені сторонами умови, і формально не є окремим видом договору. На противагу цьому гіг-контракт є окремий, спеціальний вид цивільно-правового договору, визначений Законом України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні». Гіг-контракт використовується між гіг-спеціалістом і резидентом «Дія.Сіті» та має риси і договору про надання послуг, і трудового договору, але юридично залишається цивільно-правовим договором особливого типу. Наприклад, гіг-контракт передбачає права працівників на соціальні гарантії, такі як відпустка, лікарняний, декрет тощо, але на відміну від трудового, гіг-контракт не передбачає такого поняття як мінімальна заробітна плата та не зобов'язує роботодавця виплачувати аванс [9, с. 266].

У підсумку, слід зазначити, що електронні правочини та електронні договори становлять сучасну форму реалізації приватно-правових відносин. Смарт-контракти, своєю чергою, демонструють інший рівень цифровізації, адже вони не лише фіксують волю сторін, а й забезпечують автоматичне виконання зобов'язань за допомогою алгоритмів. Гіг-контракти виступають окремим, спеціальним різновидом договорів у сфері цифрової економіки, спрямованим на гнучку організацію праці й послуг у рамках режиму «Дія.Сіті». Попри різну правову природу та функціональне призначення, усі ці форми демонструють поступову трансформацію інституту договірних зобов'язань під впливом цифрових технологій та необхідність подальшого розвитку правового регулювання у цьому напрямку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 356.
2. Про електронну комерцію: Закон України № 675-VII від 03.09.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text>
3. Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах: Закон України № 80/94-ВР від 05.07.1994. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/80/94-%D0%B2%D1%80>
4. Змикало О. І. Поняття та сутність електронних правочинів за законодавством України. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2021. С. 81-87. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2021/11/16.pdf>
5. Чупрін А. О. Актуальні проблеми практичного застосування електронних правочинів. *Юридичний науковий журнал*. №12. 2023. С. 128-130. URL: http://lsej.org.ua/12_2023/29.pdf
6. Варавка В. Смарт-контракт як форма цивільно-правового договору. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. №4. 2019. С. 15-20. URL: <http://visnyk.law.knu.ua/images/articles/Варавка.pdf>
7. Іванов А. М., Шмига В. О. Смарт контракти у договірних відносинах: реалії та перспективи використання. *Юридичний науковий журнал*. №4. 2022. С. 150-152. URL: http://lsej.org.ua/4_2022/32.pdf
8. Майданик Р. А. Смарт-контракт криптоактивів у цивільному праві України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. №1. 2024. С. 39-44. URL: <https://legal.bulletin.knu.ua/uk/article/view/2410/2515>
9. Фокша Л. В. Гіг-контракт: особливості та умови застосування. *Матеріали Всеукраїнського студентського науково-практичного онлайн-семінару (ДДУВС, 11.04.2024)*. С. 263-262. URL: <https://www.er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/13785/1/10.pdf>